

Történelmi pillanatkép

Rovatvezető: Fejér László, címzetes egyetemi docens, a Magyar Hidrológiai Társaság tiszteleti tagja, az MHT Vízügyi történelmi bizottság elnöke.

A „több, mint hidrológus” Zsuffa István életművéről

Albert Gábor^{1,2}

¹ történész, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Víz tudományi Kar (e-mail: albert.gabor@uni-nke.hu)

² tudományos főmunkatárs, Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar (e-mail: albert.gabor@szte.hu)

DOI: 10.59258/hk.20605

Kivonat

Zsuffa István (1933-2004) munkássága, színes személyisége az egykori kortársak és volt diákok emlékezetében ma is elevenen él. Nevét Szakkollégium őrzi a bajai Víz tudományi Karon. Magyareregyen a Lászlóffy Woldemár Hidrometriai Mérőtelepen az általa vezetett hidrometriai mérőgyakorlataira emlékeztet a 2014-ben felavatott emléktáblája, az NKE Víz tudományi Kar aulájában felállított mellszobra pedig szintén főhajtás az egykori hidrológus emléke előtt. Ez az írás a sokoldalú, human műveltségű szakember szerteágazó munkásságának – szakirodalmi és tudományszervezői tevékenységének és oktatás iránti elkötelezettségének – rövid bemutatására vállalkozik. A címben megfogalmazott „több, mint hidrológus” szóösszetétel is erre utal.

Kulcsszavak

Zsuffa István, hidrológia, hidrometriai mérőgyakorlatok, Magyareregy, Magyarország.

The legacy of István Zsuffa, who was more than just a hydrologist

Abstract

The work and colourful personality of István Zsuffa (1933-2004) remain alive in the memories of his contemporaries and former students. His name is preserved by the College of Professional Studies at the Faculty of Water Sciences in Baja. In the experimental hydrology station Magyareregy, Hungary, a memorial plaque inaugurated in 2014 commemorates the hydrometric measurement exercises Zsuffa led at the Lászlóffy Woldemár Hydrometric Measuring Station. The bust erected in the auditorium of the Ludovika University of Public Service's Faculty of Water Sciences in Baja also pays tribute to the memory of this former hydrologist. This article aims to introduce Zsuffa's versatile and humanistic professional activities. The phrase “more than a hydrologist” in the title reflects this sentiment.

Keywords

István Zsuffa, hydrology, hydrometric measurement exercises, Magyareregy, Hungary.

FORRÁSOK ÉS MÓDSZEREK

Zsuffa István (1933-2004) életútja részben az 1987-es, saját kezű önéletrajza, részben *Vágás István (2005)* nekrológja segítségével könnyen felidézhető. Az életúthoz Tamás Enikő Anna, az Eötvös József Főiskola egykori Vízépítési és Vízgazdálkodási Intézet intézetigazgatójának 2014. október 18-án, Magyareregyen elmondott emléktábla avató beszéde (*Tamás 2014*) további értékes információt nyújt. Szöllősi-Nagy András 2023-as kötetében, sógóról, egyben szellemi példaképéről szintén közvetlen és lényeglátó gondolatokat olvashatunk (*Szöllősi-Nagy 2023*). A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Víz tudományi Karán (NKE VTK) elhelyezett levéltári anyagok közül a pályakezdés szempontjából a Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszék korabeli értekezleti jegyzőkönyvei, oktatómunkájához az egykori TDK kimutatások, tudományos előadásaihoz Czédli Györgynek a Vízgazdálkodási

Főiskolai Kar oktató-nevelő, tudományos munkájáról, káder és gazdasági helyzetéről írt 1970-es beszámolója (*Czédli 1970*) tekinthetők releváns forrásnak. Lászlóffy Woldemár és Zsuffa István életútjának hasonlóságaira, főként a vízügytörténet iránti érdeklődésükre saját írásaik segítségével mutatunk rá. Zsuffa István 1970-es tiszai árvédelemben játszott szerepéről Vágás István, az árvízvédekezés tudományos vizsgálati munkáinak irányítója visszaemlékezése és az Alsó Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóságánál (ATIVIZIG) őrzött Árvédelmi Naplók tudósítanak (*ATIVIZIG 1970*). Egykori munkatársak (Halász Rudolf, Ijjas István), valamint tanítványok (Márfai László, Csörgő Attila Zoltán, Nagy Sándor) visszaemlékezései pedig tovább színesítik az értékes életutat. A Zsuffa-életút bemutatásánál a kronologikus rendezőelvet követjük, de a történelmi kutatástól néha eltérve, ha az életút mozzanatai megkínájk, élünk az időfelbontás módszerével is.

1. kép. Zsuffa István (Forrás: ifj. Zsuffa István családi fotógyűjteménye)
Photo 1. István Zsuffa (Source: jr. István Zsuffa's family photo collection)

INDÍTTATÁS, SZAKMASZERETET, MŰSZAKI ÉRTELMSÉGI PÁLYA

Az apai örökség meghatározta az ifjú Zsuffa műszaki-értelmiségi pályaválasztását. Zsuffa István 1933-ban Hódmezővásárhelyen, a dél-alföldi mezővárosban született. Édesapja, Zsuffa Kálmán előbb a Kultúrmérnöki Hivatal mérnöke volt és – ahogy azt Zsuffa István 1987-es önéletrajzából tudjuk, – ő tervezte a Hódmezővásárhely-Lúdvári öntözőrendszert (Zsuffa 1987a). 1938-ban Zsuffa Kálmán már a Magyar Királyi Öntözésügyi Hivatalban dolgozott, ahol a Hivatal főmérnökeként a tiszafüredi öntözőrendszert tervezte meg. Ne feledjük, 1920 után Magyarország vízrajzi helyzete megváltozott, a korszak vízgazdasági és öntözéstörténeti szempontból felfelé ívelő, egyben nehézségekkel, kihívásokkal terhelt időszak! Az új mérnökgeneráció jeles képviselője, Sajó Elemér a jövő feladatának mindenekelőtt az alföldi öntözés megvalósítását tekintette. Viszonylag fiatalon bekövetkezett halála miatt viszont a feladat végrehajtása Sajó közvetlen munkatársaira, Lampl Hugóra, Trummer Árpádra, Benedek Józsefre és kollégáira várt. Az Alföld öntözési programja az 1937. XX. tc. megalkotásával kezdődött, végrehajtása pedig az intézményi háttér megteremtésével, a Magyar Királyi Öntözésügyi Hivatal felállításával vált valóra (Fejér és Albert 2025). A Magyar Királyi Öntözésügyi Hivatal első elnöke, a kormányzó által támogatott korábbi agrárminiszter, Kállay Miklós lett. Az a Kállay Miklós, aki 1942 és 1944 között Magyarország miniszterelnökeként vált ismertté. E kulcsfontosságú intézményben dolgozott Zsuffa Kálmán. Az apai örökség, a műszaki-vízügyi pálya – édesapja korai halála ellenére – kijelölte az utat a fiatal Zsuffa István számára is.

Hidrológia és matematika: Zsuffa Istvánnak e két tudományterület iránti elköteleződése egyrészt az egyetemi tanulmányaihoz kapcsolódott, a matematika iránti érdeklődése viszont már a középiskolai éveitől kialakult. Zsuffa István neveltetésére ugyanis a budapesti Piarista Gimnáziumban eltöltött évek, különösen Pogány János tanár úr

matematika órái hatottak legmélyebben. Önéletrajzában „zseniális matematika-pedagógusként” emlékezett vissza a tanító szerzetesrend egykori legendás tanárára (Zsuffa 1987a). Később, egyetemi éveitől a hidraulikában Mosonyi Emil és Salamin Pál professzorok voltak nagy hatással rá, a matematika terén pedig Egervári Jenő és Lovass-Nagy Viktor útmutatásait követte. Saját önéletrajzában kiemelte Papp Ferenc professzor nevét is, aki az általa vezetett tanulmányi kirándulások során a természetjárást összekapcsolta a mérnöki szakmával, ráirányítva a figyelmet arra, hogy „a vízepítő mérnök a természettel foglalkozik, azt ismernie, szeretnie kell” (Zsuffa 1987a).

2. kép: Zsuffa Kálmán, a Magyar Királyi Öntözésügyi Hivatal főmérnöke (Forrás: Zsuffa András családi fotógyűjteménye)
Photo 2: Kálmán Zsuffa, Chief Engineer of the Royal Hungarian Irrigation Office (Source: András Zsuffa's family photo collection)

Néhány további adalék a Zsuffa-képhez, lexikonszerű cikk-szerű felsorolással. 1956-ban a Budapesti Műszaki Egyetemen szerzett vízepítő szakos mérnöki diplomát. 1962 és 1966 között az ELTE matematika szakán alkalmazott matematikából szerezte másoddiplomáját. Egyetemi doktori címmel (1962), majd kandidátusi fokozattal (1984) és akadémiai doktori címmel (1992) is rendelkezett.

Doktori értekezésének témája a középtávú hidrológiai előrejelzések új módszere volt. 1956 és 1962 között a VITUKI tudományos munkatársaként, 1962 és 1967 között Székesfehérvárott, a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság hidrológusaként dolgozott, 1968-tól 1978-ig az Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság osztályvezetője, számítástechnikai központ vezetője, egyidejűleg a bajai Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum, majd a BME Vízgazdálkodási Főiskolai Kar meghívott előadója lett. 1978-tól rövid ideig ismét a VITUKI-hoz, majd 1978-tól 1987-ig a Vízgazdálkodási Intézethez került (Vágás 2005). 1987

és 1992 között – a bajai vízügyi felsőoktatás pécsi intézménytörténeti időszakában, a Pollack Mihály Főiskola Vízgazdálkodási Intézetében – tanszékvezető főiskolai tanár, majd 1992 és 1998 között a Budapesti Műszaki Egyetem Vízgazdálkodási Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára lett (Vágás 2005). Az 1980-as évek végén Zsuffa István aktívan részt vett a Bős-Nagymaros vitában is. Bátor kiállásával – melyek szakmai-közéleti írásaiban nyomon követhetők – védte a vízügyi szakmát (Zsuffa 1988, 1989). 1998-ban vonult nyugdíjba. 2004-ben hunyt el (Vágás 2005).

3.kép: Mosonyi Emil és Zsuffa István (Forrás: Zsuffa András családi fotógyűjteménye)
Photo 3. Emil Mosonyi and István Zsuffa (Source: András Zsuffa's family photo collection)

LÁSZLÓFFY WOLDEMÁR ÉS ZSUFFA ISTVÁN

Mesterei közül Zsuffa Istvánra a legmélyebb hatást Lászlóffy Woldemár gyakorolta. Lászlóffy az 1950-es években a VITUKI vízgazdálkodási osztályvezetője volt, 1956 májusától pedig Zsuffa István is ide került, ahol Lászlóffy mellett hidrológiai feladatokat végzett. Kezdő mérnökként bekapcsolódott a Lászlóffy-féle kutatásokba (Zsuffa 1987a). Mindketten a hidrológia tudományának elismert és szakavatott képviselői voltak. Szöllősi-Nagy András Zsuffa Istvánra utalva írja: „Lászlóffyt kivéve nem ismertem még hidrológust, akinek ennyire fontos lett volna a kísérleti munka. (Szemben Lászlóffyval, Zsuffa mért is...)” (Szöllősi-Nagy 2023). De a múltörzés, a humán tudományok művelése legalább ilyen kötődés volt mindkettőjük életében.

„Tervezés közben döbbsentem rá, hogy a vizek megismerése tulajdonképpen honismeret. Ez a felismerés tett hidrológussá.” – fejezte ki gondolatait Lászlóffy Woldemár egy vele készített 1981-es interjúban (Kósa 1981). A neves hidrológus az 1930-as évek elején a Vízrajzi Intézet teljes könyvvállományát katalogizálta, a könyveket pedig a tudás tárházának tekintette. Mérnökársai ebben az időben tréfásan a „vízügyi lexikon” becenévvel illették. Amikor pedig 1942-ben súlyos betegsége ágyhoz kötötte, Lászlóffy Dante Isteni Színjátékát olvasta (Albert és Farkas 2022). A történelem iránti érdeklődését pedig számos önálló és társszerzős írása jelzi. A hidrometria

magyarországi történetéről Fejér Lászlóval közösen írt, de a reformkor híres vízmérnökéről, Vásárhelyi Pálról, továbbá a Vízrajzi Szolgálat alapítójáról, Péch Józsefről is jelent meg írása (Fejér és Lászlóffy 1986, Lászlóffy 1946, 1979). Sziszifuszi adatfeltáró munkájának eredményeként pedig 1980 és 1982 között készült „A rómaiak hajózása a Tiszán” című tanulmánya is, mely a Környezetvédelmi és Vízügyi Levéltár (KVL) értékes darabja (Lászlóffy 1982, Albert és Farkas 2022).

A hidrológiát és a vízügyet – Lászlóffyhoz hasonlóan – Zsuffa István is történeti kontextusba helyezte. Egy 1991-es írásából tudjuk, hogy olvasta Széchenyi „Hitel” és „Világ” című művét is. Széchenyi munkájából merítve Zsuffa a jelenre vonatkozó értékálló gondolatokat fogalmazott meg. Széchenyihez hasonlóan a vízgazdálkodás és a környezet kapcsolatát fontosnak tartotta, a természetet szeretve, de a természet részeként az emberi életet védte. Széchenyi a „Világ” című művében az akkori viszonyok között fogalmazta meg ezzel kapcsolatos kérdéseit. Zsuffa István az említett munkájában idézte is a legnagyobb magyart: „A hon vizei korlátlan dühükben mindig öntsék el az ország legtermékenyebb vidékeit? S az örök posványok méreglehelő önkények kint és halált szüljenek?” A „kín és halál” szóösszetétel a maláriára utalt, mely betegség magát az edzett és a kor viszonyai között magas

életszínvonalon élő Széchenyit is hónapokra ledöntötte a lábáról. A malária csak a vízrendezések után tűnt el Európából (Zsuffa 1991).

4. kép. Lászlóffy Woldemár (Forrás: Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum archívuma)

Photo 4. Woldemar Lászlóffy (Source: Archive of the Hungarian Museum of Environmental Protection and Water Management)

Zsuffa más írásaiban – így könyvismertetéseiben – is többször elidőzött a reformkor vízgazdálkodás politikáján, Vásárhelyi Pál vagy Huszár Mátyás alkotó munkásságán. „A Vízrajzi Szolgálat száz éve” címmel megjelent szakkönyvet Zsuffa az első olyan összefoglaló munkának tekintette, melyben a reformkor neves vízmérnöke, Vásárhelyi Pál mellett Huszár Mátyás is méltó helyen szerepelt (Zsuffa 1987b). „Jó volna tudni, – tette fel a kérdést egy másik recenziójában – hogy Vásárhelyi nyomtatásból ismert akadémiai székfoglalója, akadémiai dolgozatai mikor és milyen formában hangzottak el – minden bizonnyal ezek voltak tudományágunk szóbeli nyilvánosságának első álmomái.” (Zsuffa 1987c). A két könyvismertetése ugyanakkor nem csupán arról árulkodik, hogy Zsuffa István a történeti munkák iránt érdeklődést mutatott, hanem arról is, hogy két mérvadó, ma már forrásértékkel bíró centenáriumi kötetről (Stelczer 1986; Vitális 1987) kötelességének tartotta szakmai álláspontját kifejteni.

„Ismerete – nyelvtudása révén – a hidrológiában élenjáró francia szakirodalmat, a 18. századi Chézy és Poisson munkásságát. Az árvizek valószínűségi eloszlásának legjelentősebb kidolgozói (a francia Gumbel, Fréchet, a szerb Todorovič és az olasz Pareto, stb.) munkáit nemcsak ismertette, de – mellőzve a bonyolult matematikájukat – gyakorlatias, grafikus megoldásukat tanította.” – idézi fel Zsuffa István vízügytörténet iránti elköteleződését az egykori Zsuffa tanítvány, Márfa László (Márfa László szóbeli közlése).

A francia szál – mellyel voltaképpen Lászlóffy követte – vissza-visszatérő motívum Zsuffa történeti írásaiban is. Egy 1995-ös munkájában – azon túl, hogy Bogdánfy Ödön és a meteorológus Anderkó Aurél munkakapcsolatának bemutatásán keresztül azt igazolta, hogy a vízrajzi munka a meteorológiától elválaszthatatlan – példaként Bogdánfy francia tanulmányútaját, Charles Ritter francia meteorológussal való életre szóló barátságát is részletesen ismertette. Kvassay Jenő a vízjárás előrejelzés francia módszereinek tanulmányozására kérte fel Bogdánfyt, és nem csupán szakértelme miatt esett rá a választása. A francia kultúrát

mélyen ismerő fiatal mérnök ugyanis Rousseau műveit fordította magyarra, – tudjuk meg Zsuffától (Zsuffa 1995).

Természetjáró szenvedélyét nemcsak Papp Ferenc professzor, de Széchenyi István munkássága is inspirálhatta. Erről ugyancsak írt a fent már citált 1991-es tanulmányában. Zsuffa Széchenyi Naplójából felidézte Széchenyi nagy gyalogtúráit, a Duna-Tisza közti lovastúráit, a Grófnak a Vaskapu munkálatainak helyszíni szemle során történő ellenőrzéseit, s mint írja, e „hajóutak fáradságát nemcsak a munkák előbbrevitele érdekében vállalta, hanem a vizitúra fizikai fáradságát a közelmúlt kiscserkészeihez hasonlóan, a természetjárás velejáró szépségének tartotta.” (Zsuffa 1991).

Zsuffa István a történelem mellett az irodalom, a képzőművészet és a zene iránt is élénken érdeklődött. Álljon itt példaként ugyancsak Márfa László visszaemlékezése: „Az 1969-ben kezdődő iskola-bővítés az FVT (Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum – betoldás AG) épülete mögötti lapos terület feltöltésével kezdődött. Ez a Sugovicából kikotort és csővezetéken kijuttatott vízzel kevert homokkal (zaggyal) – un. hidromechanizációval – történt. A kiülepítő homok között visszaáramló víz szabályos miniatűr „folyóképződést” mutatott. Ezt kívánta Zsuffa tanár úr filmre venni, melyhez narrációs szöveget, zenét és verset is ki akart választani. A lakásán, a hidrológusjelölt hallgatókból összegyűlt „agytröszt” erről ötletelt, amikor Tanár úr (egy más közt csak „Zsuffa Pista”, majd néhányonknak – engedélyével - „Pista bátyám”) először zenének Händel: Vizi zene művét, illetve Smetana: Moldva szimfonikus darabját ajánlotta. Amikor a versre került sor, néhány perc alatt előkereste a falat betöltő könyvespolcra Janus Pannonius egy kötetét, néhány lapozással megtalálva „Az árvíz (De inundatione)” elégiáját, mondván: már akkor is milyen jó leírásokat adtak! Sajnos az ötletből nem lett semmi...” (Márfa László szóbeli közlése)

Bár az ötlet nem valósult meg, Zsuffa tanár úr személyisége és a humán tudományok iránti érdeklődése kirajzolódik előttünk. Sziporkázó szellem, váratlan gondolatársítások! És nem mindennapi humán műveltség zabolázatlan fantáziával párosítva. A falat betöltő könyvespolccal és könyvszeretettel. Egy reneszánsz ember képe bontakozik ki előttünk.

ZSUFFA ISTVÁN ÉS A BAJAI MŰSZAKI-VÍZÜGYI FELSŐFOKÚ KÉPZÉS (OKTATÁS ÉS KUTATÁS)

Zsuffa Török László tanszékvezető hívására 1967 elején kapcsolódott be a Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum Általános és Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszék munkájába. Itt a hidrológiát a nappali és a levelező tagozaton egyaránt oktatta (Török 1967). A hidrológia a szaktechnikus képzésben, majd később a főiskolai keretek között induló üzemmérnök képzésben egyaránt fontos, a szilárdságtanhoz vagy a geodéziához hasonlóan alapozó tárgynak számított. A tárgy oktatása az Általános és Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszék (később Mezőgazdasági vízgazdálkodási Tanszék) szervezeti keretében történt. A tantárgy fontosságát jelzi, hogy 1968 tavaszán (a II. félévben) Zsuffa István mellett Bánáti Attiláné és Czédli Györgyné oktatók is bekapcsolódtak a tárgy oktatásába (Török 1968).

Érdemes összehasonlítani a Hidrológia tantárgy oktatására fordított teljes óraszámot más alapozó tárgyra fordított

óraszámmal. Az 1970. évi kimutatás szerint a Geodézia és a Hidraulika után a Hidrológia tantárgy rendelkezett a legmagasabb óraszámmal. Míg a Geodézia az alapoó tárgyakra fordított teljes órák 20,2 %-át, a Hidraulika pedig 16,2 %-át, a Hidrológia 14,8 %-át tette ki (*N.n. 1970*).

A Hidrológia tantárgy a szaktárgyak közül elsősorban a Mezőgazdaságtan és a Mezőgazdasági Vízgazdálkodás tárgyak alapozásához járult hozzá. Czédli György 1970. évi beszámolója részletes kimutatást ad mind az öt tanszékről és az egyes tanszék által gondozott tantárgyak listájáról. A Mezőgazdasági vízgazdálkodási Tanszékhez ekkor a Mezőgazdaságtan, a Mezőgazdasági vízgazdálkodás, a Hidrológia és a Vízgazdálkodási ismeretek stúdiók tartoztak (*Czédli 1970*).

Zsuffa István olyan hidrológus volt, akinek a terepi munka és az azt követő elemző adatfeldolgozás, a mérés létfontosságú volt (*Szöllősi-Nagy 2023*). Ezért is szerzett az ELTE-n másoddiplomát alkalmazott matematikából. A hidrológiában akkor új módszereket, matematikai modelleket alkalmazott. Az 1960-as években Baján a Magyar Hidrológia Társaság (MHT) bajai csoportja szervezésében „Korszerű módszerek, matematikai modellek alkalmazása a hidrológiában” című ankétsorozat főszerzője volt.

A hidrológia és matematika párhuzamos művelésére hivatalosan viszont 1974-ben nyílt lehetősége. Ekkor az Országos Vízügyi Hivatal (OVH) az ADUVIZIG-ben számítóközpontot hozott létre a főiskola számítástechnikai hátterének megteremtésére (*Zsuffa 1987a*).

Ide kívánczik két észrevétel, mely nem vonatkozik ugyan közvetlenül Zsuffa István életútjához, ám mégis a vele kapcsolatos gondolatok körébe tartozik, méghozzá Dégen Imre és Szent János vonatkozásában.

Zsuffa István Lászlóffy Woldemár hidrológus és Prékopa András matematikus mellett Dégen Imre munkáját is nagyra értékelte (*Szöllősi-Nagy 2023*). A bajai felsőfokú műszaki-vízügyi képzés megszervezésében és működtetésében, az OVH és annak vezetője, Dégen Imre ugyanis elvéülhetetlen érdemeket szerzett (*Albert 2025*). Dégen felismerte az 1961-es oktatási törvényben rejlő lehetőségeket és sikerült elérnie, hogy Baja városában felsőfokú vízgazdálkodási technikum kezdje meg működését, azért, hogy a vízügyi ágazat kellő számú és minőségű, elméleti és gyakorlati felkészültségű vízügyi szaktechnikusokat tudjon foglalkoztatni. A műszaki-vízügyi középkaderképzés elkötelezett híve volt. A bajai R-10-es számítóközpont üzembe helyezése újabb példa arra, hogy a vízügyi ágazat és annak első embere elkötelezett híve volt a bajai vízügyi felsőoktatás beindításának, magas színvonalú működtetésének.

A számítóközpont vezetője Zsuffa István lett. 1974-ben az ADUVIZIG-et Szent János igazgató irányította, aki szintén nagyra értékelte a hidrológus mérnök munkáját. A párhuzamos életút és szereplenyomatok Szent János és Zsuffa István között is felismerhetők. Mindketten Hódmezővásárhelyi vízművek voltak. Szent János igazgató egy vásárhelyi vízmester fiaként, Zsuffa műszaki-értelmiségi apa gyermekeként nőtt fel (*Halász Rudolf szóbeli közlése*). Zsuffa mentorairól már írtunk. Szent János osztályfőnöke

Hódmezővásárhelyen a neves író, Németh László volt (*Halász Rudolf szóbeli közlése*).

Zsuffa István a hidrológia mellett 1971 és 1977 közötti időszakban három szemeszteren át az árvízvédelem tárgyat is oktatta (*Zsuffa 1987a*). Zsuffa a tárgy tanításához szükséges gyakorlati tapasztalatokkal is rendelkezett, hiszen az 1970. évi nagy tiszai árvíz idején tevékenyen részt vett az árvízvédelemben. Vágás István – akit az árvízvédekezés tudományos vizsgálati munkáinak vezetésével bíztak meg a nagy árvíz idején – elismerően nyilatkozott Zsuffa szervezőmunkájáról, munkamódszereiről és méréseinek eredményeiről. A bajai hidrológus már a tiszai árvízvédekezés kezdetén felkereste Vágás Istvánt, aki arra kérte Zsuffát, hogy menjen azonnal Makóra, a hídduzzasztás megmérésére. Zsuffa megalakította híressé vált talajfeltáró csoportját, melyhez mérnök, technikus és rajzoló munkaerők tartoztak. A csoport két–sőt gyakran három műszakban dolgozott. A talajfeltáró csoport mérései nyomán „ismerhette fel és közölhette a kontúr-szivárgásnak elnevezett jelenséget: az időszakonkénti töltésvitések határ-síkjain az egyenlőtlen süllyedésből, illetve szugorodásból származó hézagokon létrejövő, fokozottabb vízáramlásokat.” (*Vágás 2005*). A korabeli árvédelmi naplók is rögzítik Zsuffa István töltésvitési munkálatait (*ATIVIZIG 1970*). Az árvízvédekezésben kifejtett kimagasló munkájának elismeréseként a bajai mérnök-tanár a Munkáértrend ezüst fokozata kitüntetésben részesült.

Jelentősek Zsuffa felsőoktatási jegyzetei is. 1978-ban a BME Vízgazdálkodási Főiskolai Kar jegyzetként jelent meg a Hidrológia I., majd 1984-ben az intézmény pécsi időszakában a Hidrológia II. (Hidrológiai statisztika) és a „Műszaki hidrológia” című egyetemi jegyzete (*Zsuffa 1978, 1984a, 1984b*). Ő jegyezte a Műegyetemi Kiadó gondozásában 1996 és 1999 között megjelent „Műszaki hidrológia I-IV.” egyetemi tankönyveket is (*Zsuffa 1996, 1997, 1999a, 1999b, Vágás 2005*).

Zsuffa István a tudományos diákköri munkában (TDK) témavezetőként is aktív munkát végzett. Az 1970-es évek elején Orbán Vera mellett a legtöbb témavezetést Zsuffa István vállalta, tudjuk meg a korabeli TDK kimutatásból. 1970. március 12-én 4 diákból a házi TDK-n egynek volt Zsuffa a témavezetője. 1971. április 21-22-én megrendezett házi TDK-n a 8 előadó közül már négynél látta el ezt a feladatot Zsuffa, míg Orbán Vera szintén négy diák konzulense volt. 1971. november 23-án a házi TDK-n résztvevő öt diák közül 3 diák diákköri kutatómunkáját patronálta a bajai hidrológus (*N.n. 1971-1993*.) Növendékei hidrológiai, hidraulikai témákat dolgoztak fel, és matematikai-statisztikai módszerekkel történő hidrológiai vizsgálatokból és árvízvédelmi témából is írtak dolgozatot.

A mérnökképzés szerves részét alkották a mérőgyakorlatok. A hidrometriai mérőgyakorlatokon – melyek kisvízgyűjtő feltárából és nagyvízi mérésekből álltak – a hallgatók a hidrometriai mérések módszereivel ismerkedtek meg, a mérési eredményeket pedig a gyakorlatvezető irányítása mellett kiértékelték. A kisvízgyűjtő feltárá az 1970-es évektől Magyarregyre került (*Szlávik 2022*). A mérőgyakorlatokat évtizedeken át Zsuffa tanár úr vezette (*Szlávik 2022, Nagy Sándor szóbeli közlése*). Zsuffa István

– és ezt saját önéletrajza is megerősíti – kollégáival és korábbi tanítványaival a vízgyűjtő-feltárás modellezésén alapuló mérőgyakorlati módszereket dolgozott ki, melyeket folyamatosan fejlesztettek (Zsuffa 1987a).

5. kép. Zsuffa István egy meteorológiai műszerkertben (Forrás: Zsuffa András családi fotógyűjteménye)

Photo 5. István Zsuffa in a hydrometeorological instrument garden (Source: András Zsuffa's family photo collection)

Zsuffa tudományos munkája és szakértői tevékenysége hazai viszonylatban és nemzetközileg is elismert volt. 1960-as évek végétől aktív közreműködője volt az Orlóci István által kezdeményezett területi vízgazdálkodási konferenciáknak (Vágás 2005). Előadóként és szervezőként közreműködött az MHT bajai csoportja által szervezett tudományos ankétokon. Czédli György 1970-es beszámolója az intézmény tudományos munkája között kiemelte az MHT bajai csoportjának aktivitását, külön megemlítve a „Korszerű eszközök, matematikai módszerek a területi vízgazdálkodás gyakorlatában” címmel megrendezett ankétot, melyen több neves előadó (Salamon Pál, Vágás István, Ijjas István) társaságában Török László és Zsuffa István is vett részt előadóként (Czédli 1970). Zsuffa „A kisvízi vízkészlet jellemzése a stochasztikus folyamatok elmélete alapján” címmel ismertette itt a kutatásait. Ijjas István visszaemlékezésében a Perugiában megrendezett nyári egyetemi előadássorozatot említette, ahol Zsuffa István „Modelling Hydrological Extremes for Water Resources Management” című előadásával vett részt (Ijjas István szóbeli közlése). Kutatási eredményei, publikációi nemzetközi mércével is mérhetők. A Gálai-Zsuffa-féle tározásméleti kötet (Gálai és Zsuffa 1987) vagy a Todorovic-Zelenhasic árvízstatistikai modell hazai bevezetéséről megjelent kutatásai jelzik a szerzőnek a hidrológia tudományához hozzáadott értékét. Külföldi szakértői munkája is jelentős: hidrológus szakértőként Mongóliában, Nigériában, Algériában és Ruandában is dolgozott (Zsuffa 1987a).

A neves hidrológus tudományos közéleti tevékenysége is szót érdemel. A Magyar Hidrológiai Társaságban végzett szakmai munka meghatározó volt Zsuffa István életében. Önéletrajzából tudjuk: 1956 óta volt a Magyar

Hidrológiai Társaság tagja, 1963 és 1968 között a Közép-dunántúli szervezet titkári feladatait látta el, 1987-ben a Hidraulikai és Műszaki Hidrológiai Szakosztály elnökeként tevékenykedett. A Vízügyi Közlemények és a Hidrológiai Közlöny folyóiratok szerkesztő bizottsági tagjaként is dolgozott (Zsuffa 1987a). E szervezeti és szerkesztőbizottsági tagságokat szakmai-közéleti funkciókból eredő elvégzendő feladatoknak tekintette. Munkáját a Magyar Hidrológiai Társaság számos díjjal jutalmazta: 1957-ben Vásárhelyi Pál emléklapot, 1966-ban Péch József oklevelet, 1974-ben pedig Vásárhelyi Pál díjat kapott (Zsuffa 1987a). Elnökként és előadóként rendszeresen részt vett a Nemzetközi Hidrológiai Szövetség kongresszusain, a Magyar Tudományos Akadémia Vízgazdálkodási Bizottsága Hidrológiai Albizottságának pedig aktív tagja volt.

ÖSSZEGZÉS

Mind kortársai, mind egykori diákjai, a „Zsuffisták”, Zsuffa Istvánra, mint nagy műveltségű, igazi tanítóra, a nagybetűs hidrológusra emlékeznek vissza (Halász Rudolf, Márfa László, Csörgő Attila Zoltán szóbeli közlése). „Fontos volt számára a véleményalkotás szabadsága, a tolerancia, a tekintélyelvűség elutasítása.” (Tamás 2014).

A kultúrára való nyitottság jellemezte. Szenvedélyesen szerette a szakmáját. Csakúgy, mint a természetet. A természethez, a terepmunkához való ragaszkodása élete szerkesztője volt. Hirdette, hogy a hidrológus a természet mérnöke. Tisztelte diákjait és mestereit egyaránt. Mestere, egyben példaképe iránti megbecsülését igazolja, hogy a magyaregregyi mérőtelep Zsuffa István kezdeményezésére vette fel a Lászlóffy Woldemár nevet, „tisztelgésül a 'magyar föld hidrológusa' előtt.” (Tamás 2014). És az sem lehetett véletlen, hogy 1991. május 3-án a mérőtelepet másik mentora, Mosonyi Emil egyetemi tanár avatta fel. Zsuffa a hidrológia tudományához jelentősen hozzájárult. Életműve önálló és társszerzős cikkeiben, könyveiben, könyvfejezeteiben, egyetemi jegyzeteiben, kézírataiban is megjelenik. Összegyűjtött szakirodalmi munkáit Vágás István 2005-ben e folyóirat hasábjain tette közzé (Vágás 2005).

Köszönetnyilvánítás

Jelen írás a 2025. április 17-én, a Nemzeti Közszerzői Egyetem Vízstudományi Karán, a Zsuffa István Szakkollégiumban elhangzott előadás kibővített változata. A tanulmány a Nemzeti Közszerzői Egyetem Vízstudományi Kar támogatásával készült.

IRODALOMJEGYZÉK

Albert G. (2025). Dégen Imre és a bajai Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum (alapítás és a kezdet) és a bajai Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum (alapítás és a kezdet). Hidrológiai Közlöny. 105. évf., 2. sz., pp. 67-73. <https://doi.org/10.59258/hk.19237>

Albert G., Farkas I. (2022). Vízügy, történeti keretben: A "több, mint kultúrmérnök", Lászlóffy Woldemár Hidrológiai Közlöny, 102(1), pp. 60–64.

ATIVIZIG (1970). Árvédelmi naplók (1970). I.

Czédli Gy. (1970). Beszámoló a Vízgazdálkodási Főiskolai Kar oktató-nevelő, tudományos munkájáról, káder és gazdasági helyzetéről. Baja, 1970. december. NKE VTK VIII. 92. 7.d.

- Csörgő Attila Zoltán szóbeli közlése. 2025. április 14.
- Fejér L., Lászlóffy W. (1986). A hidrometria magyarországi fejlődése (1700-1945). Vízügyi Történeti Füzetek 13. VIZDOK, Budapest.
- Fejér L., Albert G. (2025). Két Magyarország vízügyei – Kvassay Jenő és Sajó Elemér munkásságának tükrében. XVIII. Tudomány- és Technikatörténeti Konferencia, Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság – EMT, Kolozsvár. ISSN 2734-732X, pp. 2-7.
- Gálai, A., Zsuffa, I. (1987). Reservoir sizing by transition probabilities. Theory-Methodology-Application Water Resources Publication. Littleton - Fort Collins, Colorado, USA
- Halász Rudolf szóbeli közlése. Baja, 2025. március 11.
- Ijjas István szóbeli közlése. Velence, 2025. május 21.
- Kósa Cs. (1981). A vízepítő országot épít. Beszélgetés Dr. Lászlóffy Woldemárral. Magyar Vízgazdálkodás, 1981. évi 9. sz., pp. 20-22.
- Lászlóffy W. (1946). Vásárhelyi Pál, a honfoglaló (rádió-előadás). KVL XXXI. 8. Lászlóffy Woldemár iratai.
- Lászlóffy W. (1979). Péch József és munkájának emlékezete születésének 150. évfordulójára. A Vízügyi Közlemények 1979. évi 1. füzetéből készült különlenyomat. KVL XXXI. 8. Lászlóffy Woldemár iratai. /Péch József 1829-1902 iratok/
- Lászlóffy W. (1982). A rómaiak hajózása a Tiszán. KVL XXXI. 8. Lászlóffy Woldemár iratai.
- Márfai László szóbeli közlése. Baja, 2025. március 10.
- N.n. (1971) Mellékletek. Tantárgyak megoszlása. 1205/70. 1206/70. 1207/70. NKE VTK VIII. 92. 7. d.
- N.n. (1971-1993) TDK Kimutatás NKE VTK VIII. 92. 16. d.
- Nagy Sándor szóbeli közlése. Szolnok, 2025. február 15.
- Stelczer K. (1986). A Vízirajzi Szolgálat száz éve. Budapest. p.123.
- Szlávik L. (2022). A bajai vízügyi felsőoktatás 60 éve (1962-2022). A Nemzeti Közszerződési Egyetem Víz tudományi Kar kiadványa. Felelős kiadó: Bíró Tibor dékán.
- Szöllősi-Nagy A. (2023). Az előrejelzés nehéz dolog, különösen ha a jövőre vonatkozik. Typotex, p. 408, Budapest.
- Tamás E.A. (2014). Zsuffa István professzor emléktábla avató beszéde. Kézirat. Magyarregy, 2014. október 18.
- Tanszéki értekezleti jegyzőkönyvek (1967-1972). (1967. február 18. 1968. január 17.). NKE VTK VIII. 91. 14. d.
- Török L. (1967). Jegyzőkönyv. Készült az Általános és Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszék 1967. február 18-án tartott tanszéki értekezletén. Baja, 1967. február 20.

NKE VTK 91. 14. d. Tanszéki jkv. 1965-1972.

Török L. (1968). Jegyzőkönyv. Készült az FVT. Ált. és Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tanszékén, 1968. január 17-én tartott tanszéki értekezletén. NKE VTK. 91. 14. d. Tanszéki jkv. 1965-1972.

Vágás I. (2005). Dr. Zsuffa István (1933-2004). Hidrológiai Közlöny. 85. évf. 4. sz. pp. 9-13.

Vitalis Gy. (1987). A 70 éves Magyar Hidrológiai Társaság múltja és jelene. 1917-1987. Magyar Hidrológiai Társaság. Bp. p. 142.

Zsuffa I. (1978). Hidrológia I. BME Vízgazdálkodási Főiskolai Kar jegyzete. Tankönyvkiadó, Budapest.

Zsuffa I. (1984a). Hidrológia II. (Hidrológiai statisztika). Pollack Mihály Műszaki Főiskola Vízgazdálkodási Int. jegyzete. Tankönyvkiadó, Bp.

Zsuffa I. (1984b). Műszaki hidrológia. Pollack Mihály Műszaki Főiskola Vízgazdálkodási Int. jegyzete. Tankönyvkiadó, Bp. 1984.

Zsuffa I. (1987a). Zsuffa István saját kezű önéletrajza (1987. március 9.). Kézirat.

Zsuffa I. (1987c). A 70 éves Magyar Hidrológiai Társaság múltja és jelene. Hidrológiai Közlöny, 5-6. sz. pp. 339-342. (Könyvismertetés)

Zsuffa I. (1987b). A Vízirajzi Szolgálat száz éve. Hidrológiai Közlöny 1. sz. pp. 57-58. (Könyvismertetés)

Zsuffa I. (1988). Kell a nyilvános vita. In. Merre lépünk? Vélemények Bős-Nagymarosról. Magyar Nemzet. 1988. szeptember 8. p. 6.

Zsuffa I. (1989). Vita? Álvita. Hidrológiai Közlöny, 69. évf. 3. sz.

Zsuffa I. (1991). A vízgazdálkodás és a természet Széchenyi korában és ma. Vízügyi Közlemények. LXXIII. évf. 3-4. füzet. pp. 237-244.

Zsuffa I. (1995). Bogdánfy Ödön, Anderkó Antal hidrológus partnere. Léggör, 1995. 1.

Zsuffa I. (1996). Műszaki hidrológia I. (Szerk.: Bezdán Mária). Műegyetemi Kiadó, Budapest.

Zsuffa I. (1997). Műszaki hidrológia II. (Szerk.: Bezdán Mária). Műegyetemi Kiadó, Budapest.

Zsuffa I. (1999a). Műszaki hidrológia III. (Szerk.: Bezdán Mária, Tóth Károly). Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium Országos Vízügyi Főigazgatósága, Budapest.

Zsuffa I. (1999b). Műszaki hidrológia IV. (Szerk.: Bezdán Mária, Tóth Károly). Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium Országos Vízügyi Főigazgatósága, Budapest.

A SZERZŐ

ALBERT GÁBOR történész, 2003-ban fejezte be PhD doktori tanulmányait az ELTE BTK XIX-XX. századi Magyar Történeti Doktori Iskolában, 2016-ban az egri Eszterházy Károly Főiskolán habilitált neveléstudományokból. A Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar tudományos főmunkatársa, a Fekete Gyula Intézménytörténeti Kutatási Program és Intézménytörténeti Kutatócsoport vezetője. A Nemzeti Közszerződési Egyetem Víz tudományi Karán a Kar jogelőd intézményeinek komplex történeti kutatását végzi. Kutatási területe: agrárszakoktatás-történet, vízügytörténet, intézménytörténet. 2023-tól tagja a Magyar Hidrológiai Társaságnak.